

ZAMONAVIY TALABA SHAXSINI SHAKLLANTIRISHDA INDIVIDUAL TA'LIMNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI

Gayupova Saodat Xamidovna
Chirchiq davlat pedagogika universiteti mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy talaba shaxsni shakllantirishda individual ta'lim ijtimoiy yo'nalganligi, uning tarkibiy qismi ekanligi, shaxsga yo'naltirilgan texnologik omillari, maqsad va mazmun uyg'unligini ta'minlaydigan pedagogik yondashuv kombinatsiyasini muvofiqligi, individual yondashuv ta'lim jarayonlarining barcha bug'unlarida muhim pedagogik ahamiyatga ega ekanligi tahlil etilgan.

Kalit so'zlar: OTM, shaxs psixologiyasi, pedagogika, zamonaviy talaba, individual yondashish, individual ta'lim, ijtimoiy yo'nalganlik, pedagogik kombinatsiya,, shaxs xususiyatlari, o'qitish va tarbiyalash tamoyillari, motiv, ta'lim texnologiyasi.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ИНДИВИДУАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ В ФОРМИРОВАНИИ ЛИЧНОСТИ СОВРЕМЕННОГО СТУДЕНТА

Гаюпова Саодат Хамидовна
Независимый исследователь Чирчикского государственного педагогического университета

Аннотация: В данной статье рассматривается социальная направленность индивидуального образования в формировании личности современного школьника, его составляющая, технологические факторы, ориентированные на личность, сочетаемость сочетания педагогического подхода, обеспечивающего гармонию целей и содержания. , а также то, что индивидуальный подход имеет важное педагогическое значение на всех этапах образовательного процесса.

Ключевые слова: высшее образование, психология личности, педагогика, современный студент, индивидуальный подход, индивидуальное образование, социальная направленность, педагогическое сочетание, особенности личности, принципы обучения и воспитания, мотивация, образовательная технология.

PEDAGOGICAL POSSIBILITIES OF INDIVIDUAL EDUCATION IN THE FORMATION OF THE PERSONALITY OF A MODERN STUDENT

Gayupova Saodat Khamidovna
Researcher of Chirchik State Pedagogical University

Annotation: In this article, the social orientation of individual education in the formation of the personality of a modern student, its component, technological factors oriented to the individual, the compatibility of the combination of the pedagogical approach that ensures the harmony of goals and content, and the fact that the individual approach has an important pedagogical value in all stages of the educational process are analyzed.

Key words: higher education, personality psychology, pedagogy, modern student, individual approach, individual education, social orientation, pedagogical combination, personality characteristics, principles of teaching and upbringing, motivation, educational technology.

Kirish. Ta'lim tizimida yangi yondashuv va standartlarning joriy etilishi ta'lim sifati va samaradorligini ortishiga olib keladi hamda talabalarning rivojlanishi uchun ijtimoiy pedagogik vaziyatlarni yaratadi, ular uchun ahamiyatga ega bo'lgan, yosh xususiyatlariga mos keladigan omillarni ta'limda namoyon bo'lish va ijtimoiy o'zini o'zi anglashini ta'minlaydi.

OTMlarda zamonaviy talaba shaxsini shakllantirishga xizmat qiladigan yangicha yondashuv va standartlarning o'ziga xos ko'rinishlaridan biri individual ta'lim jarayonidir.

Individual ta'lim ijtimoiy yo'naltirilgan ta'limning tarkibiy qismi bo'lib, shaxsga yo'naltirilgan texnologik omillarga muvofiq tashkil etiladigan, maqsad va mazmun uyg'unligini ta'minlaydigan pedagogik yondashuv kombinatsiyasini muvofiqligini yuzaga chiqaradi.

Individual yondashuv ta'lim jarayonlarining barcha bug'unlarida muhim pedagogik ahamiyatga ega bo'lib, ta'lim oluvchiga xos bo'lgan tipologik xususiyat, temperamenti va xarakteri, qobiliyati va moyilligi, motivi, qiziqishi va shuningdek shaxsga xos bo'lgan boshqa xususiyatlarini hisobga olgan holda o'qitish va tarbiyalash tamoyillariga muvofiq ta'lim dasturlarini tashkil etishni nazarda tutadi.

Ta'limda individual yondashuv ta'lim oluvchini har jihatdan o'rganish va unga pedagogik ta'sir ko'rsatishni ta'minlaydigan omil bo'lib, ta'lim oluvchiga o'zini anglash, individual yo'nalganligini aniqlashtirish, etakchi o'quv faoliyatini motivlashtirish, o'z imkoniyatlarini baholash, ta'limga bo'lgan ehtiyojlarni qondirish, amaliyotda ichki ziddiyatlar natijasida yuzaga keladigan ruhiy azoblarni engib o'tish kabi ko'nikmalarni shakllantirish va malakani oshirishda boshqa etakchi ta'lim texnologiyalaridan samarali natijalarga erishishga xizmat qiladi.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili.

V.I.Gorovaya nuqtai nazaricha individual yo'naltirilgan ta'lim ijtimoiy pedagogik jarayon bo'lib, anglangan faoliyatni maqsad sari yo'nalganligini ta'minlagan holda, haqiqiy ijtimoiy-madaniy ta'lim holatining nomutanosibliigi sharoitida ham, ta'lim samaradoligiga xizmat qiladigan yondashuv bo'lib, ta'lim oluvchi manfaatini birinchi o'ringa qo'yadi va individual harakatlanish jarayonini «ichkaridan» uyg'unlashtirishga imkon beradi. [6]

Ta'kidlashmiz lozimki individual yo'naltirilgan ta'lim jarayoni muhim ahamiyat kasb etib, zamonaviy talaba shaxsini shakllantirishga, unda mobil xususiyatlarni qaror toptirishda hamda amalga oshirilayotgan o'quv jarayoniga nisbatan anglangan faoliyatni yo'naltirishda pedagogik imkoniyatlarni o'ziga xos jihatlarni ochib beradi. Shu nuqtai nazardan OTMda individual yo'naltirilgan ta'limning maqsadi ta'lim standartlari asosida berilayotgan bilimlarni kafolatlangan natijalariga erishish, talaba o'z-o'zini mustqil tarbiyalash, bilish faoliyatini faollashtirish, o'quv va kognitiv faoliyat ko'nikmalarini rivojlantirish, o'zlashtirilgan nazariy bilimlarni amaliy faoliyatga konvertatsiya qilish qobiliyatini shakllantiradi. Shuningdek, talabalarining ta'lim olishga bo'lgan moyilligini rag'batlantirib, qiziqishlarini oshirishga hamda maxsus qobiliyatlarini hisobga oladigan individual yo'naltirilganlik, zamonaviy ta'lim mazmunini belgilaydi. Individual yo'naltirilgan ta'lim tizimi har bir mashg'ulot jarayonida talabaning imkoniyati, qiziqishi va ehtiyojlariga moslashtirishi kerak. Individual yo'naltirilgan ta'limni amalga oshirish ma'lum uslubiy sharoitlar bilan muvofiqlashtirib borishni taqozo etadi. Bunda asosiy e'tibor professor-o'qituvchining pedagogik kompetensiyasi bilan uzviy bog'liq bo'lib, individual va guruhviy ishlash qobiliyatini professional holda ta'lim jarayonida namoyon etishi talab etiladi. Bunda pedagog talabaning individual psixologik xususiyatlarini hisobga olishi, juftlik va guruhviy jarayonlarda ishtirokini muvofiqlashtirib borishda kombinatsion metodik yondashuvlardan maqsadli foydalanish holda individual ta'lim traektoriyasini yo'naltirib borish hamda murakkablikdan oddiylikka tamoyili asosida tashkillashtirishi talab etiladi.

Individual yo'naltirilgan ta'limning asosini "tushunish pedagogikasi" va "anglatish pedagogikasi" degan yangicha yondashuv asosida shakllantirish bugungi kunda pedagogika fani oldida turgan dolzarb masalalardan biri bo'lib, zamonaviy talaba shaxsini shakllantirish imkoniyatlarini yanada oshirishga olib keladi.

"Tushunish pedagogikasi" va "anglatish pedagogikasi" mantiqiy-tahliliy kompetensiyaviy jarayoniga asoslangan ta'limning pedagogik tizimi tushunilishi lozim bo'lib, bu jarayonda ta'lim sub'ektlari anglangan faoliyati tamoyillariga asoslangan pedagogik texnologiya va usul va vositalardan maqsadli hamda samarali foydalanishni fan xususiyatlaridan kelib chiqqan holda konsentratsion omillariga muvofiqlashtirish talab etiladi.

Ushbu yondashuv umumiydan xususiyga o'tish tamoyiliga muvofiqlashtirilgan bo'lib ta'lim oluvchini individual yo'nalganligi mohiyatiga e'tibor qaratadi. Individual yo'naltirilganlikning mohiyati - individual o'quv mashg'ulotlarini tashkil etish, ta'lim oluvchining tipologik xususiyati va iqtidoridan kelib chiqqan holda ta'lim "mahsulotari" bilan ta'minlanish va to'yintirilish mezoniga muvofiq tashkillashtiriladi. Bunda talabaning ta'lim oshirishga bo'lgan qiziqishi, mutaxassislikka nisbatan shakllangan layoqati, o'zlashtirish qobiliyati, o'zini o'zi takomillashtirish moyilligi, o'z oldiga qo'ygan maqsad sari intilishga bo'lgan irodaviy sifatlarni tarbiyalash, shaxsini rivojlantirish, istiqbolli hayotiy rejalarini mustaqil ishlab iqlash, mustaqil maqsadlarga erishish yo'llarini aniqlash hamda diplomatik kommunikativ faoliyatni shakllantirish sifatlarini o'zida qaror toptirish omillariga e'tibor qaratiladi. Bu esa individual ta'limning metodologik qadriyat tushunchasi sifatida baholanishi maqsadga muvofiqdir.

Shu kungacha ta'lim jarayonlarida individual ta'lim bilan bog'liq "individual ta'lim, ta'lim oluvchining bilimsizlik darajasini aniqlash" degan aksioma bo'lib kelgan tushunchaga biz ratsional yondashuv lozim degan ilmiy mulohazani ilgari suramiz. Bizningcha, individual ta'lim komponentlari ta'lim oluvchining bilimsizlik darajasini aniqlash emas, balki ta'lim faoliyati va uni tashkillashtirish jarayonida ta'lim oluvchi o'zini o'zi boshqarish, mukammallashtirish, o'zidagi noyob qobiliyatlarni tarbiyalash motiviga ega bo'lishi zarur bo'lgan individual va ijtimoiy tajribalarni o'zlashtirish kompetentligiga yo'naltirilganlikni ta'minlashi lozim.

Ta'kidlash kerakki, ta'lim jarayonidagi individual yondashuv talabaning pedagogik va

psixologik jihatdan o'zlashtirish bilan bog'liq bo'lgan antipatik omillarni profilaktik jarayonlarini ta'minlab, ularning ruhiy va jismoniy toliqishi, qobiliyatlarini tarbiyalash, imkoniyatlarini yuzaga chiqarish, o'zlashtirish tezligi va hajmiga mos ravishda topshiriqlarni muvofiqlashtirish imkoniyatini ta'minlaydi. Shuningdek, individual ta'lim doirasida belgilab olingan asosiy yo'nalishlardan biri, zamonaviy talabning tasavvurni kengaytirish, kreativligini oshirish, tahliliy kopetensiyasin shakllantirish, defrensial yondashuvlarini rivojlantirish, analiz va sintez qilish malakasini qaror toptirish, manfaatlarini farqlash, vaqtdan oqilona foydalanish, muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish kabi sifatalarini shakllantiradi.

Xulosa va takliflar. Bu esa individual ta'lim berish pedagogikasining asosiy faoliyat turi hisoblanib, ta'lim sifati va samaradorligini oshirishni ustuvor masalalaridandir. Fandagi yondashuvlar, texnologiyalar, metodikalar, shakllar va vositalarning muvaffaqiyati, pirovardida, ta'lim sifati oshirishga qo'shgan hissasi bilan baholanadi. Shunday ekan, ta'lim sifati bu pedagogikaning fundamental va substansional tadqiqot masalasi bo'lib, ta'limning boshqa komponentlari unga nisbatan vosita sifatida qaraladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

Ananov B.G. Pedagogicheskie prilozheniya sovremennoy psixologii [Tekst] / B.G. Ananov // Xrestomatiya po vozrastnoy i ped. psixologii. Raboty sovetских psixologov perioda 1946–1980 gg. / pod red. I.I. Ilyasova, V.Ya. Lyaudis. – M., 1981.

Vaxromov Ye.E. Samoaktualizatsiya i jiznenny put cheloveka [Tekst] / Ye.E. Vaxromov // Sovrem. problemy smysla jizni i akme. – M.: PIRAO, 2002. – S. 147–164.

Gamezo, M.V. Vozrastnaya i pedagogicheskaya psixologiya [Tekst] / M.V. Gamezo, Ye.A. Petrova, L.M. Orlova. – M.: Ped. ob-vo Rossii, 2003. – 512 s.

Gayupova S.X. Analiz psixologii i povedeniya studentov pedagogicheskogo vuza // Ekonomika i sotsium. №1(92) 2022.

Gayupova S.X. Pedagogik ta'lim innovatsion klasteri doirasida talabalar shaxsini shakllantirishning psixologik masalalari / Pedagogik ta'lim klasteri: muommo va echimlar. Xalqaro ilmiy-amaliy anjumani ilmiy ishlar to'plami. Chirchiq, 2020. -B.180-182.

Gorovaya V.I. Individualno orientirovannoe obuchenie kak sovremennaya obrazovatel'naya-texnologiya [Tekst] / V.I.Gorovaya, N.F.Petrova // Mejdunarodnyy jurnal eksperimental'nogo obrazovaniya. – 2010. – № 7. – S. 75–76.

Sovremennye tendensii razvitiya obrazovaniya v vedущix stranax mira [Tekst] // Vyssh. shk.: sravnit. issled., zarubejnyy opyt. – Выр. 1. – M., 1994.

Hedges, C. Empire of Illusion. The End of literacy and the Triumph of Spectacle [Text] / C. Hedges. – N. Y.: Nation Books, 2009. – 217 p